

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ /
PROBLEMS OF COGNITIVE LINGUISTICS]

УДК 811.134.2'81'42

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 17.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 23.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 93.93 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.09>

СМИСЛОВА СТРУКТУРА МОДАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ “SEMBRARE” ТА
“PARERE” (на матеріалі італійської мови)

***В. І. Охріменко** (м. Київ, Україна)*

valeriaisabella@ukr.net

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри романської філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

У статті розглянуто закономірності квантування інформації у мікротексті функціонування модальних одиниць “sembrare” та “parere” на матеріалі італійської мови. Модальні одиниці “sembrare” та “parere” задають квантування інформації в мікротексті, виступаючи у ролі ядра і утворюючи модальні структури разом з приєднувальними компонентами. Ці модальні одиниці, зберігаючи зв'язок із внутрішньою формою, містять семантичні імплікатури невизначеності. Прототипно “sembrare” і “parere” функціонують у якості перцептивних предикатів і сполучаються у приядерній зоні з лексичними одиницями перцептивної та емотивної семантики, а також з модальними маркерами достовірності “davvero” і “proprio”. За умови наявності на ближній периферії модального оператора “infatti” відбувається зняття невизначеності. Відхиленням від прототипу є функціонування “sembrare” та “parere” у якості ментальних предикатів. Збереження імплікатури невизначеності має місце при сполученні у приядерній зоні з апроксиматорами, зменшення невизначеності відбувається при сполученні з кванторами та маркерами епістемічної

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)

[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materialy italijs'koi' movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] valeriaisabella@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

необхідності. Максимальним відхиленням від прототипу є вживання “*sembrare*” та “*parere*” на позначення дій або перебігу подій, що зазвичай вимагає вживання кон’юнктиву.

Ключові слова: модальне поле, модальна структура, смислова структура, проблематична достовірність.

СМЫСЛОВАЯ СТРУКТУРА МОДАЛЬНЫХ ЕДИНИЦ “SEMBRARE” И “PARERE” (на материале итальянского языка)

В. И. Охрименко (г. Киев, Украина)

доктор филологических наук, профессор кафедры романской филологии
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
(Министерство образования и науки Украины)
01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

В статье рассмотрены закономерности квантования информации в микротексте функционирования модальных единиц “*sembrare*” и “*parere*” на материале итальянского языка. Модальные единицы “*sembrare*” и “*parere*” определяют квантование информации в микротексте, выступая в роли ядра и создавая модальные структуры вместе с присоединительными компонентами. Эти модальные единицы, сохраняя связь с внутренней формой, имеют семантические импликатуры неопределенности. Прототипически “*sembrare*” и “*parere*” функционируют в качестве перцептивных предикатов и соединяются с лексическими единицами перцептивной и эмотивной семантики, а также с модальными маркерами достоверности “*davvero*” и “*proprio*”. При условии наличия на ближней периферии модального оператора “*infatti*” происходит снятие неопределенности. Отклонением от прототипа является функционирование “*sembrare*” и “*parere*” в качестве ментальных предикатов. Сохранение импликатуры неопределенности происходит при употреблении в приадресной зоне аппроксиматоров, уменьшение неопределенности происходит при комбинировании с кванторами и маркерами эпистемической необходимости. Максимальным отклонением от прототипа является употребление “*sembrare*” и “*parere*” в контексте обозначения действий или развития событий, что обычно влечет за собой употребление конъюнктива.

Ключевые слова: модальное поле, модальная структура, смысловая структура, проблематическая достоверность.

© Охрименко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Смислова структура модальних одиниць “*sembrare*” та “*parere*” (на матеріалі італійської мови) (Українською)
[Смысловая структура модальных единиц “*sembrare*” и “*parere*” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]
(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

SENSE STRUCTURE OF MODAL UNITS “SEMBRARE” AND “PARERE” (IN ITALIAN)

V. I. Okhrimenko (Kyiv, Ukraine)
valeriaisabella@ukr.net

DSc (Philology), Professor at Romance Philology Department
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article focuses on the appropriateness of quantifying information in the microtext of functioning of the modal units “sembrare” and “parere” in Italian. Being the nucleus and forming modal structures together with adjoined components, modal units “sembrare” and “parere” determine quantifying of information in the microtext. The modal structure is formed by adjoined components according to the regularity rules in the near-nuclear zone (components combined with modal verbs “sembrare” or “parere”) and the near-peripheral zone (components used in the modal sentence with “sembrare” or “parere” or in adjacent sentences).

These modal units preserving the liaison with their inner form possess semantic implicatures of non-definitiveness. Being perceptive predicates, which is a prototypical function of “sembrare” and “parere”, these modal units combine in the pre-nuclear zone with lexical units of perceptive and emotive semantics as well as with Italian modal markers of trustworthiness “davvero” and “proprio”. Such contexts are characterized by subjectocentric parameters: unity of space, time, subject and a fragment of reality of sensory perception being an object of modal evaluation sensory perception with obstacles or emotional state of a subject as an entity without denotation. The modal structure is formed during the fusion of the nucleus (Italian modal verbs “sembrare” and “parere”) with pre-nuclear zone (lexical units of perceptive or emotive semantics as well as with modal markers of trustworthiness “davvero” and “proprio”). The combination of modal verbs “sembrare” and “parere” with perceptive predicates “sentire”, “vedere”, “udire” reveal the phenomenon of obligatory grammatical pleonasm.

The context of actionality and the context of evaluation are not typical for the microtext of functioning of Italian modal verbs “sembrare” or “parere”. While the

---

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)
[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi' movy)]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I.] *valeriaisabella@ukr.net*

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

modal verbs are used in such types of context, the microtext is characterized by use in the near-nuclear zone of lexical units that verbalize quasireality that is impossibility or improbability of real state of affairs confronting to the state of affairs from the point of view of a subject of modal evaluation. Such confrontation of the real and the imagined being in accordance with semantic implicatures of non-definitiveness of Italian modal verbs “sembrare” and “parere” correlates with diversity of evaluation, use of disjunctive connectors, sense relations of contradictoriness between microtext segments. The use of “sembrare” and “parere” in the contexts of actionality and evaluation is the maximum distance from the prototype that is usually marked with the Subjunctive Mood.

Italian modal verbs “sembrare” and “parere” can be also used as epistemic predicates. Being epistemic predicates, which is a non-prototypical function of “sembrare” and “parere”, these modal units combine in the pre-nuclear or near-peripheral zone with lexical units of epistemic semantics that reveal privative epistemic state of a subject of modal evaluation such as “non sapere”, “essere incerto”. Such contexts are characterized by the following parameters: interruption of unity of space, time, subject and a fragment of reality of modal evaluation, diversity of time of event and modal evaluation, reliance on deduced knowledge, privative epistemic state of a subject, influence of emotional state of a subject on identification of causal relationships. The use of the modal operator “infatti” in the near-peripheral zone causes disappearing of non-definitiveness. The use of approximators in the near-nuclear zone preserves non-definitiveness meanwhile the use of quantors and markers of epistemic necessity causes diminishing of non-definitiveness.

Keywords: modal field, modal structure, sense structure, problematic trustworthiness.

Вступ

Синергетична парадигма лінгвістичних знань уможливіє комплексний підхід до дослідження категорії модальності, і дозволяє уніфікувати підходи, що традиційно розділялися у мовознавстві, зокрема, онтологію і гносеологію, об'єктивність і суб'єктивність.

Актуальність дослідження зумовлюється необхідністю комплексного дослідження категорії модальності у сучасній лінгвістиці, що носить поліпарадигмальний характер.

Мета дослідження полягає у визначенні смислової структури модальних одиниць *sembrare* та *parere*, що задають закономірне квантування інформації у

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Смислова структура модальних одиниць “sembrare” та “parere” (на матеріалі італійської мови) (Українською)
[Смысловая структура модальных единиц “sembrare” и “parere” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

мікротексті їх функціонування.

Об'єктом дослідження є мікротекст функціонування модальних одиниць *sembrare* та *parere*.

Предметом дослідження є дискретизація смислового простору мікротексту функціонування модальних одиниць *sembrare* та *parere*.

Матеріалом дослідження обрані художні твори італомовних авторів.

Наукова новизна роботи полягає у першій спробі розкриття смислової структури модального засобу в аспекті встановлення взаємозалежності між його семантикою як згорнутою структурою та параметрами мікротексту його функціонування.

Основний зміст

У концепції функціонально-семантичного поля (ФСП) О.В. Бондарко у результаті проєкції логіко-поняттєвих категорій на мовні здійснюється аналіз семантичних категорій граматики та семантичних функцій мовних одиниць різного рівня з вивченням їх функціональної взаємодії. Функціональний аспект мовних одиниць досліджується з опорою на мовне та позамовне середовище (оточення одиниці мови у системі та зв'язок із мовленнєвою реалізацією) [1, с. 5 – 14]. У цій концепції вводяться поняття функціонально-семантичного поля та категоріальної ситуації. ФСП визначається як “угруповання (...) комбінованих (лексико-синтаксичних і т.п.) засобів даної мови, що взаємодіють на основі спільності їх семантичних функцій” [1, с. 11]. ФСП як сукупність мовних одиниць, організованих за польовим принципом, з наявністю ядра та периферії, сполучається з категоріальною ситуацією, яка визначається як “типова (...) змістова структура, що ґрунтується на певній семантичній категорії і ФСП, що утворюється ним у даній мові” і “є одним з аспектів загальної ситуації, який передається висловленням, однією з його категоріальних характеристик” [1, с. 12].

На відміну від концепції О.В. Бондарко, у якій категоріальні характеристики досліджуються окремо (аспектуальна, темпоральна, модальна, локативна), ми розглядаємо модальність як глобальну категорію, при дослідженні якої мають враховуватися, зокрема, і аспектуальність, і темпоральність і локативність. Саме тому у нашому дослідженні ми не обмежуємося рівнем модального висловлення, а розглядаємо також його найближче оточення – мікротекст (3-5 висловлень). У нашій концепції когнітивно-семантичного модального поля (КСП) [3] поле тлумачиться як багаторівнева структура: модальне поле – модальне значення – модальна одиниця (вираження категорії модальності на мовному рівні) –

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)

[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi' movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] valeriasabella@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

функціонально-семантичний варіант (визначається для конкретного мовного засобу вираження модальності на основі аналізу мікротексту).

В основі модального поля достовірності знаходиться опозиція “уявлення про дійсність vs співвіднесення з дійсністю”. Модальні одиниці, що відносяться до КСП достовірності, містять вказування на дійсність як зафіксований результат оперування з різноманітною інформацією. Проте дослідження мовних засобів, що відносяться до цього модального поля, має здійснюватися з урахуванням чинників, які вказують на те, як саме здійснюється трансформація уявлення про дійсність у співвіднесення з дійсністю, якою інформацією оперує суб’єкт модальної оцінки у процесі продукування модального висловлення, у яких випадках ключова опозиція модального поля залишається невизначеною. Кардинальною відмінністю нашої концепції від усіх існуючих є те, що ми виносимо **принцип поля на рівень мікротексту функціонування мовної одиниці**. За нашою концепцією, *сміслова структура модальної одиниці* складається з ядра (власне семантика модальної одиниці), приядерної зони (безпосередня сполучуваність модальної одиниці), ближньої периферії (мовні засоби, що вживаються у висловленні, до складу якого входить модальна одиниця) та периферії (мікротекст функціонування модальної одиниці).

Модальні дієслова *sembrare* і *parere* є маркерами проблематичної достовірності, які перекладаються однаково – ‘видаватися’ і визначаються як синоніми [6, с. 596]. За даними тлумачного словника, *sembrare* позначає суб’єктивну точку зору або переконання, що є сумнівною і протиставляється в об’єктивному розумінні формі *essere* ‘бути’ (причому часто у значенні ‘бути схожим, подібним’); загальноприйняту або поширену точку зору. *Sembrare* походить від прованс. *semblar*, що є формою пізньої латини *similare*, похідної від *similis* ‘бути схожим’ [7, р. 1906]. Дієслово *parere* походить від лат. *parēre* ‘видаватися’, ‘з’являтися’ і має значення, пов’язані з суб’єктивною точкою зору, що часто протиставляється об’єктивності або дійсному стану справ; в об’єктивному аспекті вживається на позначення відповідності за схожістю або подібністю [7, р. 1466].

Як засвідчив аналіз прикладів, *sembrare* і *parere* функціонують у сучасному мовленні як синоніми. Їх відмінності можна простежити лише у діахронії. За внутрішньою формою цих дієслів можна зробити висновок, що вживання *sembrare* було раніше більш пов’язаним з власне перцептивним контекстом, тоді як *parere* – з епістемічним, доказом чого може слугувати як частотність уживання у відповідних контекстах, так і функціонування в італійській мові похідних

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Сміслова структура модальних одиниць “*sembrare*” та “*parere*” (на матеріалі італійської мови) (Українською)

[Смысловая структура модальных единиц “*sembrare*” и “*parere*” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

іменників: *parere* ‘точка зору’ [7, р. 1466] та *sembiante, sembianza* ‘зовнішній вигляд, риси обличчя’ [7, р. 1906].

За даними аналізу, провідним для маркерів проблематичної достовірності *sembrare, parere* є перцептивний модус: у цьому разі мовець – суб’єкт модальної оцінки здійснює ідентифікацію фрагмента об’єктивної дійсності, що сприймається сенсорно. Адже бачимість трактується як “одна з констант внутрішнього світу людини”, пов’язана з опозиціями “реальність vs ірреальність”, “референтність vs нереферентність”, “визначеність vs невизначеність” [2, с. 608]; [4, р. 735]; [5, р. 749].

За даними проведеного аналізу *sembrare* і *parere* найчастіше вживаються в контексті ідентифікації мовцем – суб’єктом модальної оцінки фрагмента дійсності на основі сенсорного сприйняття. Параметрами кореферентної дійсності ситуації виступають: ситуативність *hic et nunc*; єдність простору, часу, суб’єкта сприйняття та фрагмента дійсності, що сприймається; наявність перешкод при сенсорному сприйнятті; опора на емпіричне сприйняття та вивідні знання; компенсаторна функція вивідних знань. У такому разі *sembrare* та *parere* функціонують як перцептивні предикати.

Іншим типовим контекстом функціонування *sembrare* і *parere* є висловлення точки зору мовцем – суб’єктом модальної оцінки, при цьому параметрами кореферентності дійсності ситуації є: відсутність збігу суб’єкта модальної оцінки та суб’єкта, що оцінюється з позицій модальності; порушення єдності простору, часу, суб’єкта модальної оцінки; часова різноплановість; опора на вивідні знання; привативний епістемічний стан мовця – суб’єкта модальної оцінки. Часто має місце оперування з фактами та встановлення каузальних зв’язків суб’єктом під впливом його емоційного стану. У такому разі модальні дієслова *sembrare* і *parere* вживаються не як перцептивні, а як ментальні предикати. Детальна інформація про типологію мікротекстів функціонування *sembrare* та *parere* міститься у нашій роботі [3, с. 201-211]. У межах даної статті ми окреслимо у загальних рисах смислову структуру цих модальних одиниць на рівні приядерної зони, ближньої периферії та частково периферії.

Модальні дієслова *sembrare* та *parere* ми розглядаємо як модальні структури. При цьому структуру формують власне компоненти, що закономірно вживаються у мікротексті їх функціонування у приядерній зоні (безпосередня сполучуваність) та на ближній периферії (мовні засоби у висловленні з *sembrare* та *parere* або у суміжному висловленні). *Sembrare* та *parere* характеризуються семантикою невизначеності, звідси необхідним є дослідження закономірностей

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “*sembrare*” and “*parere*” (in Italian) (in Ukrainian)

[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “*sembrare*” ta “*parere*” (na materialy italijs'koi' movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] valeriaisabella@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

вживання мовних засобів у мікротексті їх функціонування. Особливої значущості при цьому набувають сегменти мікротексту, що містять інформацію про сприйняття, емоції, епістемічний стан, волевияв суб'єкта (перцептивний, емотивний, епістемічний, волітивний модуси).

Внаслідок аналізу було встановлено, що у *приядерній зоні sembrare, parere* найчастіше сполучаються з лексичними одиницями перцептивної та емотивної семантики, модальними інкорпорованими маркерами *davvero* та *proprio*. Проілюструємо прикладами.

Se non che, da qualche settimana, Vignoli sembrava preoccupato (Capiuana IPN, p. 57). У даному висловленні модальній оцінці підлягає емоційний стан суб'єкта, а *sembrare* функціонує як перцептивний предикат, сполучаючись з лексичною одиницею емотивної семантики *preoccupato*.

Mi sembrava proprio di sentire gli urli delle bestie del mio «Serraglio» (Capiuana R, P. 57). У цьому прикладі *sembrare* як перцептивний предикат сполучається з модальним маркером – показником суб'єктивно-референційного значення *proprio* та дієсловом перцептивної семантики *sentire*. Утворюється модальна структура *sembrava proprio di sentire*, а модальне висловлювання містить інформацію про фрагмент дійсності, що сприймається за слуховим аналізатором.

У контекстах даного типу має місце суб'єктоцентрична система координат: єдність простору, часу, суб'єкта сприйняття та фрагмента дійсності, що сприймається сенсорно, а модальній оцінці підлягає чуттєве сприйняття з наявністю перешкод або емоційний стан суб'єкта як позаденотатна сутність. Модальні дієслова *sembrare, parere* функціонують як перцептивні предикати, сполучаючись зазвичай з лексичними одиницями перцептивної або емотивної семантики (частіше дієсловами) та маркерами суб'єктивно-референційного модального значення *davvero, proprio*. При злитті ядра (власне модальних дієслів *sembrare, parere*) з *приядерною зоною* (лексемами перцептивної / емотивної семантики та модальними маркерами *davvero, proprio*) утворюється модальна структура. При безпосередній сполучуваності *sembrare, parere* з перцептивними предикатами *sentire, vedere, udire* має місце явище обов'язкового граматичного плеоназму (за Ш. Баллі).

Сполучуваність з модальними маркерами *davvero* та *proprio* – засобами вираження суб'єктивно-референційного модального значення, до *приядерної зони* яких також потрапляють лексичні одиниці перцептивної та емотивної семантики, свідчить про близькість їх смислових структур. Частотним є поєднання типу *sembrava proprio di sentire, pareva di sentire davvero*. У цьому випадку йдеться про

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Смислова структура модальних одиниць “sembrare” та “parere” (на матеріалі італійської мови) (Українською)
[Смысловая структура модальных единиц “sembrare” и “parere” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

суб'єктивну істинність. *Sembrare, parere* також вживаються у квеситивах на здійснення запиту точки зору комуніканта. Наприклад: *Cosa te ne pare?* (*Codèmo, p. 50*). Модальне дієслово *parere* входить до складу фіксованого словосполучення *pare e piace*. Наприклад: *Sei padrone di fare quello che ti pare e piace* (*Capriana S, p. 31*). У подібних модальних висловленнях до приядерної зони *sembrare* та *parere* зазвичай потрапляють дійктивні показники присутності суб'єкта.

Сполучуваність з апроксиматорами *un po' più di, un po' meno* у приядерній зоні має місце у контекстах вказування на приблизну кількісну характеристику, що не підлягає наочному виміру. Також у перцептивному контексті дієслова проблематичної достовірності сполучаються з маркером епістемічної можливості *forse*. Наприклад: *Solo, a me parve, forse per una semplice allucinazione dell'udito, di avvertire all'intorno, dalle prossime finestruole, un coro di risate basse (...)* (*Morante, p. 316*). У цьому прикладі йдеться про сприйняття за допомогою слухового аналізатора, яке оцінюється мовцем як нереальне, витвір галюцинації (*semplice allucinazione dell'udito*). У приядерній зоні утворюється модальні структура *parve, forse*.

Відмітимо, що аксіологічний модус не є типовим для мікротексту функціонування даних модальних дієслів. Проаналізуємо приклад.

Ballava il valzer stupendamente o magari ballava in maniera normale, ma a Claudia girava talmente la testa che le sembrava di vederlo volteggiare come Nureyev (*Schiavini, p. 48*). У наведеному прикладі *sembrare* вживається в аксіологічному контексті, що не є типовим для функціонування модального дієслова. Проте оцінці підлягає саме фрагмент дійсності, що сприймається сенсорно. Характерним для мікротексту цього типу є різноплановість оцінки: *Ballava (...) stupendamente vs in maniera normale*, диз'юнктивний конектор *o*, модальний маркер контамінованого модального значення епістемічної можливості та епістемічної імовірності *magari*. У висловлюванні міститься інформація про стан суб'єкта, що може негативно вплинути на його епістемічний стан *girava talmente la testa* і викликати хибну оцінку: у Клаудії під час вальсу так запаморочилося в голові, що їй здалося, що її партнер танцював як Нурієв, хоча насправді він міг танцювати посередньо.

Частотною є сполучуваність *sembrare, parere* з показником бачення *quasi*, кванторами *molto, poco, a quanto*, маркерами заперечної можливості та неймовірності *impossibile, improbabile*, ментальними предикатами на позначення епістемічного стану незнання (*non sapere*), маркером модального поля

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)

[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi' movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] valeriasabella@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

достовірності *vero* як у стверджувальній, так і в заперечній формі: (*non*) *sembra* (*pare*) *vero*. Наведемо приклади:

Gli sembrava quasi miracoloso che tutto questo fosse avvenuto in pochi momenti, quanto meno egli se l'aspettava; e non dubitava che potesse cambiare (Capuana IPN, p. 8). У модальному висловленні йдеться про неочікуваність надто швидкого перебігу подій з точки зору мовця, що оцінює таке положення справ як дуже дивне. У наведеному вище прикладі *sembrare* сполучається з маркером бачення *quasi* та лексичною одиницею *miracoloso*, семантика якої ґрунтується на протиставленні “дійсне vs очікуване”: утворюється модальна структура *sembrava quasi miracoloso*. Контекст подієвості та акціональності, так само, як і аксіологічний контекст, не є типовим для мікротексту функціонування *sembrare*, *parere*. За умови їх вживання у такому контексті до приядерної зони потрапляють лексичні одиниці, що вербалізують квазіреальність, тобто неможливість, неймовірність дійсного стану справ, що протиставляється стану справ з позицій мовця – суб’єкта модальної оцінки. Таке протиставлення дійсного і уявного узгоджується з семантичною імплікатурою невизначеності *sembrare*, *parere*.

Giacchè – pare incredibile! – sono stato timido, fanciullescamente timido ... Ed ecco il bel risultato (Capuana IPN, p. 8). У цьому модальному висловлюванні модальне дієслово *parere* сполучається у приядерній зоні з прислівником *incredibile* на позначення заперечного модусу точки зору: утворюється модальна структура *pare incredibile*. На ближній периферії вербалізується інформація, що містить суперечність між поведінкою суб’єкта та її негативними наслідками (нерішучість призводить до небажаного стану справ): *sono stato timido – il bel risultato*. Тобто семантична імплікатура невизначеності вербалізується на синтаксичному рівні через смислові відношення контрадикторності між сегментами мікротексту.

Pare impossibile – disse alla sua volta Natalia – che voialtri due non possiate stare due minuti insieme senza bisticciarvi (Luanto, p. 61). У наведеному прикладі протиставляється типова поведінка групи осіб усталеним поведінковим нормам. У приядерній зоні утворюється модальна структура *Pare impossibile*.

Non so... Mi sembra... (Capuana IPN, p. 21). У цьому прикладі *sembrare* сполучається з заперечним модусом знання (*non sapere*), утворюється модальна структура *Non so... Mi sembra*.

Отже, комбінаторика з модальними засобами заперечної можливості та неймовірності, а також ментальними предикатами на позначення епістемічного стану незнання вказує на суперечність з погляду мовця дійсного та уявного

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Смислова структура модальних одиниць “*sembrare*” та “*parere*” (на матеріалі італійської мови) (Українською)

[Смысловая структура модальных единиц “*sembrare*” и “*parere*” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

положення справ, тобто епістемічний стан мовця є невизначений, а модальні дієслова *sembrare*, *parere* виявляють семантичну імплікатуру потенційно заданої невизначеності.

На *ближній периферії* вживаються лексичні одиниці епістемічної семантики на позначення сумніву, невпевненості *incerto*, *dubbioso*. Наприклад: – *Mi pare – ella rispose incerta, – che avesse i capelli neri...* (Morante, p. 184). Також на *ближній периферії* функціонують модальний оператор *infatti*, рідше – модальний маркер *certo* – засіб вираження суб'єктивно-оцінного модального значення, що є характерним для мікротексту вербалізації перешкод при чуттєвому сприйнятті. Також на *ближній периферії* вживаються конструкції типу *sembra (pare) A, invece (in realtà) è non-A* на позначення протилежного очікуваному положення справ. Відмітимо функціонування конструкцій типу *non saper precisamente / di certo, ma parere di aver sentito* на позначення неточного знання через недостовірність джерела інформації. Наприклад: *Non lo so precisamente; ma mi pare di aver sentito dire che fosse un ingegnere* (Luanto, p. 77). Комбінація таких засобів сприяє зняттю невизначеності шляхом ствердження або заперечення, тобто встановлення істинності. Відмітимо частотність повтору в межах висловлення засобів проблематичної достовірності: *sembra / pare che...*, *ma pare / sembra anche che...* Параметрами кореферентної дійсності ситуації виступають: порушення єдності простору, часу, суб'єкта модальної оцінки; часова різноплановість; опора на вивідні знання; привативний епістемічний стан мовця – суб'єкта модальної оцінки. Часто здійснюється оперування з фактами та встановлення каузальних зв'язків суб'єктом модальної оцінки під впливом його емоційного стану. Характерним для контекстів даного типу є відсутність збігу суб'єкта модальної оцінки та суб'єкта, що оцінюється з позицій модальності.

На *периферії* частотним є вживання засобів, що належать до модального поля епістемічної імовірності (*probabilmente*); у такому разі *sembrare (parere)* функціонує не як перцептивний, а як ментальний предикат. Якщо засоби приядерної зони *sembrare, parere* відображають їх семантичну імплікатуру – потенційно задану невизначеність, то засоби *ближньої периферії* і особливо *периферії* сприяють подоланню невизначеності. Саме тому модальні одиниці, що найчастіше потрапляють до *ближньої периферії*, містять імплікатури фактичності (*infatti*), контрфактичності (*in realtà*), асоціативності (*certo, dovere* + інфінітив).

Висновки

Модальні дієслова *sembrare* і *parere* можуть функціонувати і як перцептивні, і як ментальні предикати. Прототипно *sembrare* і *parere* вживаються

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)

[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi' movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] valeriasabella@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

як перцептивні предикати і сполучаються з лексичними одиницями перцептивної / емотивної семантики та маркерами суб'єктивно-референційного значення *davvero*, *proprio*, утворюючи модальні структури, і вводять інформацію на позначення інтерпретації фрагмента дійсності, адекватності якої заважають перешкоди при чуттєвому сприйнятті або ненейтральний емоційний стан суб'єкта, що здійснює модальну оцінку.

Відхиленням від прототипу є функціонування *sembrare* і *parere* у якості епістемічних предикатів, що сполучаються у приядерній зоні або на ближній периферії з лексичними одиницями епістемічної семантики *non sapere*, *essere incerto*, апроксиматорами *un po' più di*, *un po' meno di* та кванторами *molto*, *poco*, а модальне висловлення містить інформацію про привативний епістемічний стан мовця. У такому разі чинником каузації неадекватної інтерпретації інформації є власне епістемічний стан суб'єкта модальної оцінки. Збереження імплікатури невизначеності має місце при сполученні у приядерній зоні з апроксиматорами, зменшення невизначеності відбувається при сполученні з кванторами та маркерами епістемічної необхідності. У мікротексті функціонування *sembrare* і *parere* часто вживаними є маркери епістемічної імовірності (*probabilmente*) та епістемічної необхідності (*dev'essere*).

Максимальним відхиленням від прототипу є вживання *sembrare* (*parere*) на позначення дій, перебігу подій або оцінки; у цьому разі відбувається зміщення від перцептивності до акціональності. У такому випадку у приядерній зоні вживаються мовні засоби, що позначають квазіреальність, тобто неможливість або неймовірність певного стану справ з погляду суб'єкта модальної оцінки (*impossibile*, *improbabile*, *miracoloso*); також уживаними є диз'юнктивні конектори на позначення різнопланової оцінки, а мікротекст характеризується смисловими відношеннями контрадикторності між сегментами. Відхилення від прототипу маркується граматичними засобами, серед яких найбільш уживаними (що вживаються зазвичай одночасно) є: 1) маркери модального значення епістемічної необхідності, що безпосередньо сполучаються з *sembrare* (*parere*); 2) дієслівний спосіб кон'юнктив (рідше кондиціонал). Отже, модальні дієслова *sembrare*, *parere* імплікують невизначеність у першу чергу в аспекті встановлення чинників невизначеності (зв'язок з перцептивним модусом), і в другу чергу, в аспекті потенційних можливостей зняття невизначеності (зв'язок з епістемічним модусом).

Література

1. Бондарко А.В. Темпоральность / Александр Владимирович Бондарко // Теория

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Смислова структура модальних одиниць “*sembrare*” та “*parere*” (на матеріалі італійської мови) (Українською)
[Смысловая структура модальных единиц “*sembrare*” и “*parere*” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность: [коллективная монография в 6 т. / отв. ред. Александр Владимирович Бондарко / Беляева Е.И., Корди Н.Н., Цейтлин С.Н. и др.]. – Л.: Наука, 1990. – С. 5-58.

2. Малинович М.В., Малинович Ю.М. Семантические константы внутреннего мира человека: кажимость / М.В. Малинович, Ю.М. Малинович // Логический анализ языка. Между ложью и фантазией: сб. науч.-аналит. обзоров / отв. ред. Нина Давыдовна Арутюнова. – М.: Издательство “Индрик”, 2008. – С. 608-617.

3. Охріменко В.І. Онтологія та гносеологія категорії модальності в італійській мові: Дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: спец. 10.02.05 “романські мови” / Валерія Ігорівна Охріменко. – КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2012. – 612 с.

4. Kranjec A., McDonough L. The implicit and explicit embodiment of time / Alexander Kranjec, Laraine McDonough // Journal of Pragmatics / ed. by B.V. Elsevier. – Vol. 43. – Amsterdam: Elsevier, 2011. – P. 735-748.

5. Shinohara K., Pardeshi P. The more in front, the later: The role of positional terms in time metaphors / Kazuko Shinohara, Prashant Pardeshi // Journal of Pragmatics / ed. by B.V. Elsevier. – Amsterdam: Elsevier, 2011. – Vol. 43. – P. 749-758.

Джерельна база

6. Словарь синонимов и антонимов итальянского языка / Альдо Канестри; [отв. ред. А.Б. Канестри]. – [2-е изд., стереотип]. – М.: Фонд “Новое тысячелетие”, 2009. – 776 с.

7. *Il Dizionario della lingua italiana* / Giacomo Devoto, Gian Carlo Oli. – [2-a ediz.] – Firenze: Le Monnier, 2000-2001. – 2390 p.

8. Capuana L. *Istinti e peccati. Novelle* [Risorsa elettronica]: Tratto da: “Istinti e peccati” di Luigi Capuana. – Catania: Minerva, 1914. – Режим доступа: <http://www.lieberlieber.it/>

9. Capuana L. *Rassegnazione* [Risorsa elettronica]: Tratto da: “Rassegnazione” di Luigi Capuana. – Milano: Treves, 1907. – Режим доступа: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/capuana/rassegnazione/pdf/rasseg_p.pdf

10. Capuana L. *Serena* [Risorsa elettronica]: Tratto da: “Serena: commedia in tre atti” di Luigi Capuana. – Catania: Società di storia patria per la Sicilia orientale, 1973. – Режим доступа: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/capuana/serena/pdf/serena_p.pdf

11. Codemo L. *La rivoluzione in casa* [Risorsa elettronica]: Tratto da: “La rivoluzione in casa” di Luigia Codemo. – Bologna: Cappelli Stampa, 1966. – Режим доступа: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/codemo/la_rivoluzione_in_casa/pdf/la_riv_p.pdf

12. Luanto R. *La scuola di Linda* [Risorsa elettronica]: Tratto da: “La scuola di Linda” di Regina di Luanto. – Torino: L. Roux e C. Edit., 1894. – Режим доступа: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/r/regina_di_luanto/la_scuola_di_linda/pdf/la_scu_p.pdf

13. Morante E. *L'isola di Arturo* / Elsa Morante. – Torino: Einaudi, 1957. – 379 p.

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)

[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi' movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] valeriaisabella@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

14. Schiavini L. *Senso unico* [Risorsa elettronica]: Tratto da: “Senso unico” di Laura Schiavini. – Varese: ECO, 1997. – Режим доступу: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/s/schiavini/senso_unico/pdf/senso_p.pdf

References

1. Bondarko A.V. *Temporal'nost'* [Temporality]. Teorija funkcionalnoj grammatiki: Temporal'nost'. Modal'nost' [Theory of functional grammar: Temporality. Modality]. – Leningrad, Nauka, 1990, pp. 5-58.
2. Malinovich M.V., Malinovich Y.M. Semanticheskiye konstanty vnutrennego mira cheloveka: kazhymost' [Semantic constants of inner world: appearance]. *Logicheskij analiz jazyka. Mezhdz lozh'ju i fantaziej* [Logical analyses of language. Between lie and fantasy]. Moscow, 2008, pp. 608-617. (In Russian)
3. Okhrimenko V.I. *Ontologija ta gnoseologija kategoriji modal'nosti v italij's'kij movi*. Dokt, Diss [Ontology and gnoseology of the category of modality in Italian. Dokt, Diss]. Kyiv, 2012. – 612 p.
4. Kranjec A., McDonough L. The implicit and explicit embodiment of time. *Journal of Pragmatics*. Vol. 43. Amsterdam, Elsevier, 2011. P. 735-748.
5. Shinohara K., Pardeshi P. The more in front, the later: The role of positional terms in time metaphors. *Journal of Pragmatics*. Amsterdam, Elsevier, 2011. Vol. 43. P. 749-758.
6. Slovar' sinonimov i antonimov italianskogo jazyka [A Dictionary of Synonyms and Antonyms in Italian] Al'do Canestri. M, 2009. 776 p.
7. *Il Dizionario della lingua italiana*. Giacomo Devoto, Gian Carlo Oli. [2-a ediz.] Firenze, Le Monnier, 2000-2001. 2390 p.
8. Capuana L. *Istinti e peccati. Novelle*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/capuana/istinti_e_peccati_novelle/pdf/istint_p.pdf (accessed 28.01.2018)
9. Capuana L. *Rassegnazione*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/capuana/rassegnazione/pdf/rasseg_p.pdf (accessed 28.01.2018)
10. Capuana L. *Serena*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/capuana/serena/pdf/serena_p.pdf (accessed 27.01.2018)
11. Codemo L. *La rivoluzione in casa*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/codemo/la_rivoluzione_in_casa/pdf/la_riv_p.pdf (accessed 27.01.2018)
12. Luanto R. *La scuola di Linda*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/r/regina_di_luanto/la_scuola_di_linda/pdf/la_scu_p.pdf (accessed 28.01.2018)
13. Morante E. *L'isola di Arturo*. Torino, Einaudi, 1957. 379 p.
14. Schiavini L. *Senso unico*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/s/schiavini/senso_unico/pdf/senso_p.pdf (accessed 26.01.2018).

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Смислова структура модальних одиниць “sembrare” та “parere” (на матеріалі італійської мови) (Українською)
[Смысловая структура модальных единиц “sembrare” и “parere” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]
(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])